

ШЫҢ

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЪ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1951
ИЮЛЬ
28

СУББОТА

№ 148 (2322)

ӨРТӨЗ 20 КӨП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

Польшаның катап тургустунганына чейин чыл оюнга холбаштыр Варшавага болган байырыг хурага эш В. М. Молотовтуң чугаази (2 арын). Совет Эвилелинде (1 арын). Биштиң областың ховуларында сизген кезилдези (1 арын). К. А. БОРИН. Дүжүттү комбайн-биле ажаап алырының курлавырлары (3 арын). Х. БЕГЗИ. — Район Сөвединиң сессиязының үн-

дүргөш шиттирлерин амыралга боттандырат (3 арын). А. ОЮН.—Сессиядан илерэи четпестерин кыска хуусада унуткар дээш ажилдар черек (3 арын). Б. ВРОНСКИЙ.—Капиталисттик чурттара ажилчы чоннарын ядалар тургудели (4 арын). Чорейда болушкуннар (4 арын). Иран парлалга Тегеранга болган антиимпериалисттик демонстрацияның дугайында (4 арын).

Советтерниң организас-массалыг ажылының деннелин бедидер

Чурттуң мурнунда салдынып турар ажил-агыйның болгаш политиканың сорулгаларын чедишкенин шиттирлээр Советтерниң организас-массалыг ажылының деннелинден дыка хамаарып деп чүвени дуржулга көргүзүп турар. Областың ажилчы чоннарын чокуулаш шиттирлээр кол сорулгалары ала, хөй-нигитиниң малын бүгү талазы-биле хөгжүдери болгаш оон продукцияны бедидери, тарыхта өздүн калбартыры болгаш көдээ ажил-агый культураларының дүжүдүн бедидери, колхозтарны организас ажил-агый талазы-биле бижылаары болгаш көшкүн эмдыралдыг ажил-агыйларны сууржуун чуртталга ишчилдери, күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгү көдүрерин болгаш үлетпүрүнүң база дүгүдүгү. 1951 чылдагы планын күүседери болгаш ажап күүседери, чурттагы чоңуун ортузунга чырыдышыкы кижиизил-илгелиг ажилды албартып, областа бижики билбес болган бижики багай билдир чоруктарын узуткаары болур. Бичангаш чер-чер Советтериниң бүгү организас-массалыг ажылы ол сорулгага чагырткан турар ажурлуг.

Каа-Хөл районунда эш Берестовка даргалаткан Ильинка көдээ Сөведи ажил-агыйның сорулгаларын күүседериниң талазы-биле көдээ Советтерниң бир дугаар черин эжелеп турар. Ол көдээ Совет бодунун практиктиг ажил-чорудугазын кылдары хөй-нигитине даянып, организас-массалыг ажилды бедик деннеле тургузуп турар. Ол көдээ Совет бо чылын 10 катап сессия чымдырган болса-да, бүгү ажилды оон-биле кызгаарлатпайн турар. Чартык чылдын дургузунда Ильинка көдээ Сөведи хамаатыларның ниити хуралын 15 катап кылган. Ол көдээ Советтин бүгү депутаттары согугада округтарынын аайы-биле боттарынын согукчуларына үргүдүчү ажурлап, Советтин ажил-чорудулганы оларга чугаалап берип, Советтин мурнунда салдыган сорулганы күүседеринче согукчуларны көдүрүп турар. Ол Советтин доктаамал комиссиялары үргүдүчү ажилдап турар.

Сүт-Хөл районунда сумалар Советтериниң организас-массалыг ажылы багай эвес тургустунган. Ол районун беш сумалар Советтери сессияларын чогуур өйүндө чыгылдырып турар. 1951 чылдын эрткен үезинин дургузунда райкүүскомунун хурамына үш сумалар Советтериниң даргаларының илеткелдерин чугаалашкан. Ол ышкыш Танды райкүүскому бо талазы-биле бала-ла чүгээр ажилдап турар.

Бичангаш бодунун мурнунда салдыган сорулгаларын чедишкенин күүседерин күзээни район азы суму Сөвединиң күүскому эн калбак активке, бүгү ажилчы чоннарга даянып ажурлуг. Билдир турбуже биштиң чамдык райкүүскомнарымыс Советтерниң организас-массалыг ажылы үнелеш көрбөс тоовас чүдүдөр кайы көвей. Бай-Тайга район күүскомунун даргазы эш Самдан, бо эрткен чакы тарыхта үезинде бир колхозка боду чазан хирезинде, мың суму Сөвединиң ажилы биче-даа сон-уургап көрбөз.

Чер-чер Советтеринге согугадалар болган хүнден эгелээш Бичангаш районунга район Сөвединиң сессиязын үш-ле катап кылган. Ол районун чүгө чангыс суму Сөведи сессияларын чогуур өйүндө чыгылдырып турар боорда башка өскелери конституцияны үрөт турарлар. Хамаатыларын ниити хуралын ол районга шадга-ла кылбас аларган. Эрткен б айларын дургузунда Бичангаш райкүүскому сумулар (көдээ) Советтер даргаларының секретарыларын болгаш доктаамал комиссиялар даргаларының семинарларын болгаш чөвүлел хуралдарын кылып көрбөз.

Билдир багай практиканың түнелинде район күүскому депутаттардан, а депутаттар согукчулардан шуут хоорулган. Организас-массалыг ажил болса, областың улус ажил-агыйның болгаш культурта тургузушкунунуң бүгү адырларының планын күүседир талазы-биле Советтериниң ажил-чорудулганына кол черин эжелеп турар.

Бистин күрүне аппаратымыстың күжү болза, оон «эрге-чагырганы ажилчыларының болгаш тараачынарының миллион-миллион массалары-биле Советтерниң дамчыштыр хары-лаштырып турарынды Советтер болза, он-оң, чус-чүс мун ажилчынар болгаш тараачынарга углап башкарынын школазы болуп турарында. Күрүне аппарата болза, миллион-миллион улус масса-

МТС-тин мурнакчы комбайнер И. Полежаевке «С—4» деп боду чогуур комбайнын, комбайнер Е. Кудрячевке «Сталинец—6» деп комбайнын хүлээди берген. Комбайнерлар И. Полежаев, Е. Кудрячев олар чаа дүжүттү чидиргачкы ажаап алып дугайында социалисттик керээни чарган, олар кижи бүрүзү сезон иштинде 3.500 центнер дүжүттү ажаап алып деп хүдээлгени алган. Ол комбайнерлар Ленин аттыг, Сталин аттыг, база «Бурунгаар», «Победа», «Бай-Булуң» колхозтарга ажилдаар. Бүгү тракторлар б дугаар техниктиг ажаалданы эрткен.

Ол ышкыш «МК—1100» деп нарын молотилкаларын машинистерин Мешлек-оол, Самбула оларын кижи бүрүзү дүжүт ажаап алышыкынын үезинде хүн бүрүдө 20—25 тонна тарааны бастыртп деп хүдээлге алган.

Мынчангаш, МТС-тин механизаторлары дүжүт ажаап алышыкынын кампаниязын чедишкенин чорудар аргалары бар.

Н. АФОННИН.

Совет Эвилелинде

Шахтёржуларның чарыгы

Шахтёржун хүнүнге эки ажур-жылышкыны белеткелерин, үч-мүр-дөш үлетпүрүнүн шахтёрлары, стажанвочулары, конструкторлары болгаш машина тудукчулары бүдүрүлге овалгаларын хуусаа бегинде күүседери дээш чарыкчыл турар. Олар ажилдын мурнакчы дуржулганын моон сонгаар чедишкенин илеткелдерин, хөмүр-дөш тывыжының бүгү ажилын механизастарын чедишкенин оралдаптып туорар. Донбасста С. М. Киров аттыг «Кочерка», «Кузбасста № 32 комбинат, «Мосвоуголь» болгаш өске-даа шахталар коллективтерин чарыкчынын чаа негелдерин чогаалдып кылган. Ажилды эки организастаанынын, хөмүр-дөштин бедик тывыжын чедишкенин болгаш хөмүрүнүң хүдүгү болурун куулаткан, ажил нормазын бүгү ажилчынар күүседерин хандырган бүдүрүлгелерин чарыштын тилкелерин деп санаар.

Чарыштын түнелин айда бир катал кылдыр. Мурнакчы коллективтерин мактаары-биле шилчир кылдыр турары кылган. (СЭТА).

Дүжүт ажаап алышыкыны

Челябинск областың мурнуу талазында районнары эрткен чылга Ленин ээрге тарааны бышканнап кезеринче он беш хонук мурнап кирген.

Курск областа тараа ажаап алышыкынын фронтузу хүн-бүрүдө калбарып турар. Массалыг тараа кезилдези 20 ажур районнарда чогуур турар.

Мордовтуң бүгү районнары тараа ажаап алышыкыныне эгелеп кирипкен. Тарааны баштайгы бастыртканынын сонда ону хынатпайн-биле арыглаш заготзерно пунктларынче чорудуп турар. Рыбинск областың «Путь к коммунизму» деп көдээ ажил-агый артелинин колхозчулары Мордовта бир дугаар-ла күрүнеге 100 центнер тарааны дужаа-

ган. Рузавеск болгаш Краснослободск районнарының көдээ ажил-агый артели тараа дужаалганын эгелеп берген.

Рязань областың колхозтарының ховуларында чус-чүс комбайнар, мун-мун тараа кезер машиналар ажилдап турар. Тараа кезер машиналарда ажилдап тураларынд хөй кезин чарыкче кирген. Олар нормазын хүн-бүрү ажур күүседип турарлар. Лебединск районун «За коммунизм» колхозунун машинистизи эш Дьяченко күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүгүн чедишкенин алган. Үчүк-кал чок ажилдап тургаш нормазда 4, 5 гектар турганын хүн-бүрү 10 гектар черин тараанын кезип турар. (СЭТА).

Сибирь совхозта силос комбайнары

ОМСК—Москаленский районун «Элита» совхоз июльде ниитият мун ажилы хөгжүдеринын үш чыл планын бүгү көргүзүлгөр талазы-биле ажап күүсеткен.

Малчыларын чедишкенин ажилын совхозта тургускап бижык чөм суурун хандырган. Совхоз эрткен чылдан артып калган 25 мун центнер ажык сиенни болгаш 8 мун центнер силостуг болуп турар. Ам «Элита» совхозта мал чөми ажаап алып ажил кидин-не калбарып турар. Машиналарын калбазы-биле ажиллааны хөй сизген кезин алып арганы берип турар. Совхозтун ховуларында кезер машиналар кожуп алган үш тракторлар, дурбааштар сөөрткен тракторлар ажилдап турар.

Силос комбайн ажилдап турары улуг ажыктыг болуп турар, ол ком-

байны совхозтун механизаторлары «Коммунар» деп эрти тараа комбайнын кезектеринден кылып алган Силос комбайнын сизген ажаап алып ажилга 50 кижинин 10 азын ажилын солуп, сизген ажаап алышыкынын хуусаазын дык кызырып турар. Хүн иштинде олар 18 гектарны кезип ап, 100 тонна чедир силосту белеткеп турар. Совхозта үш силос комбайнары ажилдап турар.

Комбайн белеткээр силостук шынары эки, сизген доуракка быташпас, кургавас, чыдывас, ол доранша траншейлерге дыгыш азыр ВКП(б)-ни Омск обкомунда мун чөми силостастарынын талазы-биле «Элита» совхозтун дуржулганын калбаа-биле негелдерин областың районнарының партия организацичаларына сүмөлээш. (СЭТА).

РСФСР-ниң библиотекарларына

Бо чылын Россия Федерациязынын суурларынга 1200 ажыг библиотекалар ажытынар. 20—35 чедир чаа библиотекарлары Алтай, Красноярск, Хабаровск крайларга, Башкир, Якут, Дагестан автономнуг республикаларга, Курск, Воронеж, Новосибирск областарга организастаар. Оон аягыда көдээ черлерге 300 ажыг уруглар библиотекарлары тургустунар.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинин чанында культура-чырыдышыкы албан черлеринин херезиниң талазы-биле комитеттин күрүне литературазынын фондунун кол фондуну

тургузары ол библиотекарларга дузалачы көргүзүп турар. Олар бүгү адырлар талазы-биле 300 мун ажыг аттыг номнарын алган. Оларнын аразында В. И. Ленинниң, И. В. Сталинниң чогаалдары, И. В. Мичуринниң, Т. Д. Лысенконун, орус классиктеринин болгаш совет чогаалчыларын чогаалдары бар.

Июль 20-де көдээ библиотекарларже хөй бөлүк номнарын чорутканын. Чыл төңүзүңге чедир ол библиотекар чартык миллион хиресанның номнарын алып апаар. (СЭТА).

Бистиң областың ховуларында сизген кезилдези

Тандының колхозтарына

БАИ-ХААК (телефон-биле). Танды районун колхозтарының сизген шөлдериңде үш боду чогуур сизген кезер машиналар, 69 сенокосалкалар, 58 аът дурбааштары болгаш 364 аштаргы 560 кижи үзүк чок ажилдап турар. Районнуң колхозтары июль 20-ге чедир сизген ажаап алышыкынын планын 16 хуу, силос салыры 11 хуу күүсеткен.

Оон иштинде «Красный партизан» колхоз 1231 гектар черин сизген кезекш 4157 центнер сизгенни сарааттап алган ийкеп, азы планын 17,3 хуу күүсеткен.

«Сталинский путь» колхоз 544 гектар черин сизген кезекш 221 тонна сизгенни сарааттап алган ийкеп азы планын 27,6 хуу күүсеткен, оон аягыда силос планын 12,5 хуу күүсеткен.

«Пламя революции» колхоз 1080 гектар черин сизген кезекш 4175 центнер сизгенни сарааттап алган

ийкеп, азы планын 19 хуу күүсеткен, оон аягыда силос планын 56 хуу күүсеткен. Ол колхозта боду чогуур сизген кезер машина-биле сизген кестирип турар эш С. Я. Пуков хүн бүрүдө үлүг нормазын 200 хуу күүседип турар болгаш ажилдың баштайгы хүнүнден бээр ол 500 гектар черин сизгенни кескен.

Будённый аттыг колхоз 160 гектар черин сизгенни кескен болгаш 1441 центнер сизгенни сарааттап алган.

Моон алгаш көөргө, районнуң колхозтарында сизген белеткээр ажил чоруп турар болза-да, ажилдың темпизин дыка оожум чоруп турар деп чүве тодаргай. Бичангаш сизген белеткээр ажилды темпизин дургеделер дугайында ВКП(б) райком болгаш райкүүском тодаргай хемчеглер алыры чугула.

С. ТУШКОВ.

„Большевик“ колхозта мал чөминиң белеткелли

Сүт-Хөл районун Кызыл-Тайга сумузунда «Большевик» көдээ ажил-агый артели колхозтун кол сизген шөлдериңде сизген үнүжүңүк ораятааны-биле бо чылын сизген кезилде-зинче июль 30-ден эгелеп кирген. Колхоз организастагынганында бээр чүгө дөрт ай чаа чедип турар болгаш ортузунда катыштырган чөпчөк херекселерин, тыртар күштерин ам дээринеде эвээш болза-да, ажилдың баштайгы хүннеринде эгелээш Устүү-Ишкинде ажилдап турар бригада организастыг ажилдап эгелээш.

Колхозчулары сизген ажилдыче организастыг киирер, кижи бүрүзүге ажилды нормазын доктаадып бээр, беш хонуктарын график планнарын тургузар, ажилдын үчүдүн кылып, агитаторларын таарыштыр тургузарынд эгелээш ажилдап турар кижилирин аш-чөми таарыштырып бээрине чедир организастыг хемчеглерин колхоз даргазы эш Дембсел, партия эге организастыгын секретари эш Метке болгаш олар бригадир эш Норбу-Самбу хову чедишкенин шиттирлээр. Ам колхозтун сизген кезер бригадазы Устүү-Ишкинниң Дөнгөлүктү, Хүректин, Ак-Ой, Халдынын дээр ышкыш тайганын терек олтуг хемчеглеринде сизген кезип турар. Ында 25 колхозчулар ажилдап турар, оларнын 15-жи хол калдарлары-биле сизген кезип турар болгаш оон өскелери сизгенни дургедеп азырында болгаш бөлеринде ажилдап турарлар.

Оларнын иштинде колхозчулар шитер Самбуу, Араажы, Банн, Эртүн-оол, Дамба, Сан-оол олар сизген кезер хүн нормазын 150—175 хуу чедир күүседип турарлар. Ол ышкыш сизгенни бөлеринде болгаш дургедеп азырында ажилдап турар херез-женерден коммунист эш Чыргал, комсомолчу Суглер болгаш Часыг олар ажилдын хүн нормазын 120—150 хуу чедир күүседип турарлар.

Бригадада күш-ажылдың сагыла чоруму бедик, кижилер эргенин даң чырындан эгелээш карачы имреге чедир могай шыла чок ажилдап, ажилга үнмейн баар ийкеп прогуд кылдыр чоруктарын болдурбайн турар. Бо талазы-биле ук бригадин баштап турар 57 харыг эш Норбу-Самбу эн ак-сеткилдиг ажилдап, колхоз бүдүрүлгезинде кызгаш чөк бердинген чоруну бодунун идеякылды күш-ажылы-биле бадаткап турар.

Ук бригада баштайгы беш хонукта 20 ажыг гектар черин сизгенни кезекш 34,5 центнер сизгенни ажаап алган болгаш ам 521 центнер сизгенни ажаап алган. Бригадин кезип турар сизгенни баштайгы будунгенинде ортумаа-биле ап көөргө гектар бүрүзүндө 20—25 центнер чедир сизгенни кезип ал турар.

Колхозтун баштап чери ажилды баштайгы хүннеринде көзүлгөн ол шалыкын темпизин кошкатпайн улам шиттирлэг хемчеглер ап ажилдаар болза, ол колхоз мал чөми белеткээринин планын чүгө күүседир эвес, а харын ажур күүседип болуп аргалар бар.

С. ОЛАКАЯ.

Сизген кезилдезинин темпизин хүн-бүрү дүргедер

Колхозтарын шиттирип шалыга чедир сизген сизген силос белеткеп алып ажилдын чоруп план бадалы болза, Улуг-Хем району июль 15-ке чедир нитлазы-биле 80864 центнер сизгенни, силос салышыкынын 4245 центнерин, азы чөмөр силостаашкынын планын 47,1 хуу күүседип алган.

Кыч-Чырада Ленин аттыг колхоз (даргазы эш Лопсан партия эге организастыг секретари эш Кук) — 1.663,20 центнер сизгенни кезип, ажаап алган, ол колхоз мал чөмөрүнүн силостаашкынын планын 108 хуу күүсеткен. «Кызыл тум» колхоз (даргазы эш Кечил, партия эге организастыг секретари эш Кап-оол), июль 15-ке чедир 1200 центнер сизгенни ажаап алган болгаш силостаашкынын планын — 126,6 хуу күүсеткен. Ол ышкыш чөмөр силостаашкынын планын Дьячуров аттыг колхоз — 105 хуу, Ворошилов аттыг колхоз 100 хуу күүсеткен болуп турар.

Сизген ажаап алышыкынын болгаш чөмөр силостаашкынын талазы-биле «Свобода труда», Киров аттыг, «Искра», Калинин аттыг колхозтар дыка чөпчөк ажилдап турар. Ылактыя Хендереде Маленков аттыг колхоз (даргазы эш Дугаржап) июль айның баштайгы чартык төңүгү чедир сизген белеткелинин болгаш чөмөр силостаашкынын ажилыңче кирбээш.

Сизген ажаап алышыкына бүгү көдээ ажил-агый машиналары, чөпчөк-херекселерин болгаш тыртар дирит күштерин чогуур-биле бел-

леткөөш, малаңгы колхозчуларнын күжүн таарыштыр тургустунар. «Искра» колхозтун удурткучулары «бо чылын сизген үзмэн, тайас боорга сизген үзүң дээш манап турар» дээр хөён-биле чугаалап турар. Олар МТС-тин сизген кезип бээр чорунга, колхозунда анаа чүгө чангыс тала-дал менээргенге, боттарынын күштерин сизген ажаап алышыкынын кампаниязынче чөп организастаптып турар.

Мал чөмөрүнүн белеткелинин беш хонук графиктиг күүседир талазы-биле районун көдээ ажил-агый килдизи, оон зоотехниктерин, суму, суур Советтеринин даргалары болгаш партия эге организастыг секретары-дери оперативтиг удуртулганы хандырып шыдавайн, тодаргай организастыг хемчеглерин чорутпайн турар.

Сизген белеткелинин болгаш чөмөр силостаашкынын ажилчы планын чамдык колхозтарда чок ажилдап турар колхозчулар кылдыр ажилдын нормазын билбес, оларын кылган ажилынын үчт-данчызы чок, ажилды башкарып турар кижилер колхозчуларын кылган ажилын санап, хемчөп көрбөс, чүгө оларын аскын барымаалап демдегеп алыр.

Сизген белеткелинин ажилында четпестерин дүргөн чайладары оюна негетинген. Дүжүт ажаап алышыкынын бегинде мал чөмөрүнүн белеткелинин планын күүседип алып дээш бүгү күштерин салгыш, күжөнишкенин ажилдаары тергин чугула.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

Крыма массалыг тараа ажаашкыны эгелээш. Күрүнеге тараа дужаарда ону кургадап турар серилдерже тараалар комбайннардан үзүктөл чокка шуужуп турар. Чурутка: Красногвардейск районун Фрунзе аттыг колхозунун серинде транспортер дузаламчызы-биле тарааны кургадап болгаш арыял турар. Чуруу И. АЛЬПЕРТТИН. СЭТА-ның прессматериалы.

Польшанын катип тургустунганынын чеди чыл оюнга холбаштыр Варшавага болган байырлыг хуралга эш В. М. Молотовтун чугаазы

Эштер!

Совет чазактын болгаш Бүгү-эвилдин Коммунисттиг (большевиктер) партиязынын Төп Комитетинин мурнундан, совет улустун, Советтик чепектиг күштөрүнүн болгаш эш Сталиннин бодунун мурнундан совет төлөөлөр Польшанын катип тургустунганынын чеди чыл оюнга байырлап таварыштыр силерге болгаш бүгү польша улуска акы-дунманын байырын чедирип, бүгү сеткил сагыжындан силернин амыр мандичерин айтырып тур. (Динмиттиг, үр адыш часкаан... Шупту бут кырынга туруп келгеш эш Сталинга алдар болдурган йөрөөдөр салымшыкны үр үесе соксаван).

Чеде чыл мурнунда польша улустун чаа төөгүзү эгелээн, Польшанын эзууду национал болгаш социал талазы-биле катип тургузуушкуну эгелээ. Польша күрүнени ооң чаа төөгүзүнүн эгези болза, национал холсталганы Польша комитетинин тургустунган хүнүнге хамаарлыр. Польша күрүненин девискээринин хей үезини гилтержи аг-шериг жэлевашаан, эжелекчилерге удур демиселдин фронттарына Совет Эвилелинин болгаш Польшанын улустарынын ханы төктүп, эжелекчилерин дешип бар чыткан шериглерини каапканы хоорайларыч болгаш суурларын өртү ыштагы турда, Польшанын чаа армиязынын дайынчы кезектери бот-боттарыч холдарындан тутунчуп алгаш кады чоруп турганы Совет Армиянын күчүлүгү күженишканы биле Польшанын фашисттер эжелелден хостаары эгелээн болгай. Ол үеде Национал Хосталганын Польша Комитетинин тургустунганын хосталгаже, национал хамаарышпас чорукче, социал талазы-биле катип тургузушкунче польша улустун оруун чайыннанчак чырык-биле чырыткан.

Чеде чылдын мурнунда Польшанын ажилчы аныгы бодунун ажилчы партиязынын удуртулгазы-биле польша улустун удуртукчулар апарган. Мурнунда эрзи буржуаз-помещиктиг Польша үезинде хосталган чок, дарладып чораян аныгдан, Польшанын ажилчы аныгы ам улус демократиянын чаа күрүненин тургузушкуну апарган. Ажилчы тараачыннарнын болгаш демократтыг интеллигенциянын төлөөлөкчилери-биле катышкан алгаш, Польшанын ажилчы аныгы польша улустун ки күштерин катыштырган болгаш эзууду чаа демократтыг күрүнени тургузурын эгелээ.

Бодунун шыларангай удуртукчузу—эш Беруттун (динмиттиг, үр адыш часкаан, Шупту туруп келген) удуртулгазы-биле Польшанын ажилчы аныгынын польша улустун эң ки күштерин дайынчы одуртукчы сыйры катыштырган. Польшанын ажилчы партиязы, амгы катышкан ажилчы партия бодунун Төрөн чуртун катип тургузарына шин ордуку шилеп алган деп чүвени ам шупту улус көрүп турар. Чаа эрге-чагырганын мурнунга тургустунган кол айтырык болза, польша тараачыннарга чер дугайында айтырып турган деп чүве билингир болгай. Помещиктерин черин бызалас алгаш, ону тараачыннарга шилчидип бергеш, Польшанын улус демократтыг чааза ол кол айтырыгы улустун эрге-ажыныга таарыштыр шиптирилээн болгаш оон-биле чаа эрге-чагырганын моюн сонгаары чединишканын хандырган. Ол чазак тараачыннарнын ыдыктыг күзөл соруун дидими-биле хандыргач, оон-биле тараачын массаларнын иделги чаалап алган. Ол үеде эгелээш улус демократиязынын эзу-чуруму дүргени-биле быжыгып турар апарган, улустун улуг нуруузуун бүрү дегимчезин алган. Ол ышкаш интеллигенциянын эң ки кижилерин чаа улус демократтыг эрге-чагырганын талазынга бүзүрелдин-биле кирип турар апарганы билингир.

Ол бүгү чүүлдер польша күрүненин экономун болгаш политиктиг катип тургузуушкунунга таарымчалдыг байдалды тургускан. Польша улус бодунун экономун катип тургузуушкунунун бир дугаар үш чыл планын чединишкенин күүсеткен. Оон түнеленде 1949 чылда-ла дайын мурнундагы дененди ийи кааптап ашкан, үлетпур бүдүрүлгө дүрген калбарган, ол ышкаш көдээ ажил-агы продукциязы улус-биле көвүдээ.

Уш чыл планын хуусаа бегинде күүсеткенин дараазында польша улус боттарынын хүлээп алганы алды чыл планын күүседиринче кирилген. Алды чылды планы ам ийи чыл дүргүзүндө чединишкенин күүсеткен турар. Ол планын күүседиринте алды чыл планынын сөөлдүгү үлетпур продукциязы ийи чартык катип, көдээ ажил-агы продукциязы 50 хуу улгадыр. Чүгө Польшанын улус демократтыг эрге-чагырганы помещиктерин черин тараачыннарга шилчидип бергеш, революсттер чер реформазын чорутканын, улуг

болгаш ортумак үлетпурлерни, транспорт болгаш банкыларын национализаастаарын ботландырганын, дашткы садыгнын монополиязын ботландырганын ачызында улуг сорулгаларны салыр болгаш күүседип болур турган. Ынчангаш оон-биле капитализмниң дазыдын болгаш улусту дарлаарынын системанын бөзө шыккан турган. Ол болза, Польша социалисттиг тургузуунуң оруунда, социализмниң фундаментизид тургузарынын оруунда быжы-биле турупканы ол-дур (Адыш часкаан).

Ол ындагы улуг-сорулгаларны күүседир ажилчы аныгы, ажилчы тараачыннарга, мурнакчы интеллигенцияга, хамактын мурнунда Польша республикада-социализм тургузуушкунун херээн баштап турар. Катышкан ажилчы партияга улуг чырышсалтын хүлээдип турар деп чүвени бис, совет кижилер мойнчуг эки билер бис. Хоорайда болгаш көдээде аныгы дайынчы, ылангыч кулак-тар польша улустун социализмге көгжүлдезин моондактаар дээш ам-лаа каш катип оралдажышканын кыжырлап деп чүвени бис бодуусу-тун дуржулгавыстан билер-бис. Империалистиг күрүнелерини чазактары бистин чурттарыныс боттарыныс сатыныкы агентилерин хөйү-биле салып кирир дээш бүгү-ле аргаларын херегелдеп, кандыг-даа тургузуушкунарны болгаш буржуаз-помещиктерин кыжырлап, шпионнарны, диверсантиларын болгаш нүгүлдөкчилерин салып кирир дээш чеме-даа ашка херээн харамнамма деп чүвени бис чангыс минутага-даа улуга журутк бис. Ынчалза-даа, Польшанын ажилчы аныгы болгаш тараачыннарны улус демократтыг күрүненин тургузарычы биче эвес ордуку эртенерин болгаш салдыгын сорулгаларны чединишкенин күүседиринче болгаш социализмниң тинделезинче бүзүрелдин-биле бурунгаар чоруй болур дугайында четчир, практиктиг дуржулгалардыг деп чүвени бис билер бис (Адыш часкаан). Улус демократтыг Польшанын ол ордука быжык чеденкичи болза, Совет Эвилели биле Польша республиканын аразында эвилел болгаш найрал болуп турган, ам-даа болуп турар болгаш болур. (Динмиттиг, үр адыш часкаан. Шупту бут кырынга туруп келген).

Алды чылдын мурнунда Польша-биле Совет Эвилелинин аразында керээ — найрал, бот-боттарынга дузалажырынга болгаш дайын сөөлдүгү кады ажылдажылга дугайында керээ чардынганын билер болгай силер, эштер. Ол керээге совет таладын, эш Сталинниң ат салганы ол керээниң политиктиг ужурудузын демдеглер турар. (Эш Сталинга алдар болдурган динмиттиг адыш часкаашкы болган. Шупту туруп келген. Сталин деп хөй үнер дыналып турган). Совет күрүнени-биле улус демократтыг Польшанын аразында оон, мурнунда-ла бивитимейн тургустунуп турган эвилели болгаш найралдыг байдык-кап кылган ол совет-польша керээни политиктиг улуг ужурудузын эш Сталин, апага ат салып тургаш тайыдырдаан.

Ынчаарда эш Сталин мынча деп чугаалаан:

«Бо керээнин ужурудузын чүдө болуп турарын диде, хамактын мурнунда Германияга удур амгы хосталгалыг демиселдин чоруп келгенин үезинде тургустунган болгаш ам бо-көдээде чүрүм эзутар быжыгатынын дур эвилелин болгаш найралдын талазынче утланган Совет Эвилелинин болгаш Польшанын аразында харылзааларга үндөин эргилде кылдыр ол делегетинип турарында».

Сөөлгү беш чылдарнын дүргүзүндө бистин ийи чурттуу аразында харылзаа бот-боттарынга өжжэйнешпес, ынакшал-найралдыг эвес чоруктар болган харын чамдыкта ажык дайын конфликтилер хөй болуп турганы билингир. Шаа ынды харылзаа бистин ийи чуртту кошкаткан болгаш немец имперализмни күштөлөргөн.

Амгы керээнин ужурудузын чүдө болуп турарын диде—бистин ийи чуртун аразында бо эрзи харылзааны узууток хөйүлүк турарында болгаш эрзи найралдыг эвес харылзаалары Совет Эвилелинин болгаш Польшанын аразында эвилелин болгаш найралдын харылзаалары-биле бодуурунга боттуг сууругу тургустун турарында. (Адыш часкаан).

Бистин чурттарын аразынга беш чылдарнын дүргүзүндө туруп турган багай харылзаа болза, эрзи, ханыг помещиктиг Россия биле эрзи, шаяталыг Польшанын аразында харылзаалары төөгүбүңгө хамааржыр. Ийи улустарын эки кижилери бот-боттарынга дегимчезин көргүсүшпаш, база бистин улустарын аразында эки койжа хелбээ чорукту, найралдыг харылзаалары хөгжүдөрүнче чогуур байдалды тургузарын оралдажышпаш шаанда билер

за-ла найралдажып билер турган болгай. Ынчалза-даа, хөй чүс чылдарнын дүргүзүндө ол харылзаалар чедип алдынмай, харын чамдыкта дорт дайын тулушушкунарына чедип турган, оон түнеленилде бистин улустарыныска биче эвес берге чоруктар таваржып турган. Ынчалгы ол чоруктан Польша, польша улус, ол ышкаш украин улус, белорус улус ооңа качыгдал турганы билингир болгай.

«Совет-польша керээге ат салганы биле холбаштыр эш Сталинниң оон ынай чугаалааны болза:

Сөөлгү 25—30 чылдарнын дүргүзүндө, тодаргайлаарга делегейин сөөлгү ийи дайыннарнын дүргүзүндө немецтер Польшанын девискээрин чөөн-чүкче таваржыр эртер эжи кылдыр, база Совет Эвилелинге халдаарынга трамплин кылдыр ажыглаар аргалыг болган. Ол болза, ынчаарда бистин чурттарын аразында найралдыг, эвилелдиг харылзаалар чок турганын ужурундан болуп турган. Польшанын эрзи чыгырыкчылары Совет Эвилели-биле эвилелдиг харылзаалардыг болурун күзөвей турган. Олар Германиянын болгаш Совет Эвилелинин аразында оюнчуктун политиканын чорудап деп бодап турганнар. Ынчангаш, ойнааннар-да болгай. Польша эжелетирген, оон хамаарышпас чоруу күш чок болдунган турган, ынчангаш немец шериглер бо бүгү хоралыг политиканын түнеленде Москваның эжинге чедер арганы алган.

Амгы керээнин ужурудузын чүдө болуп турарын диде, Германиянын болгаш Совет Эвилелинин аразында оюнчуктун эрзи болгаш хоралыг политиканын бо керээ узууток, база польша болгаш оон чөөн-чүкче койжазы-биле эвилелин болгаш найралдын политиканы-биле солуп турарында болур».

Эш Сталинниң бо тодаргай сөстөринде делегейин ийи дайышарнын кирип турар үезиниң төөгүзү айтылган. Делегейин бир дугаар дайынында-да, делегейин ийи дугаар дайынында-да немец империалисттерин чөөн-чүкче болгаш Совет Эвилелинге халдаарыга Польша болза, таваржыр эртер эжи болуп турган. Оон туржук Октябрын социалисттиг революцияны Россияга тинделээде болгаш совет чазак эки койжа-хелбээ харылзааларын тургузарынга беленни илдерди, Польшанын тускай эргезин болгаш хамаарышпас чоруун чугаа чокка хүдээгенин чарлаанда безин польша күрүненин ынчаардагы чыгырыкчылары Совет Эвилели-биле найралдыг эвилел харылзааларын доктадыр турар чок турганнар. Олар Германия-биле Совет Эвилелинин аразында оюнчу чорудуп турган, ынчалза-даа олар улус-биле чазыкканнар. Ол частырылдыг чоруктан бир дугаарда Польша боду, ынчаарда күрүнениң чорунуң хамаарыгалыг болур чоруну кызыткан турган польша улус когарала таварышкан.

Ол ышкаш 1945 чылдын апрель 21-де ат салдыгын совет-польша керээнин бүгү делегейге улуг ужурудузын эш Сталин демдеглээш. Ынчаарда эш Сталин мынча деп чугаалаан:

«Бистин чурттарын аразында эвилел чок турда Германия бистин аравасы чангыс фронтунун чогуу ажыглаар аргалыг болган, Польшаны Совет Эвилелинге удурландыштыр, Совет эвилелин Польшага удурландыштыр тургускан болгаш оон-биле оларны чангыстап сол болур турган. Бистин чурттарын аразында эвилел тургустунганынын соонда ындыг чорук үндөиниң-биле өскерилген. Ам бистин чурттарын бот-боттарынга удурландыштыр тургузуп шыдавас. Ам бистин чурттарын аразында нинти дайынга удур, немец имперализмге удур Балтикадан Карпатка чедир чангыс фронт бар» (Адыш часкаан).

Совет-польша керээнин чардынганындан бээр алды чыл эрткен. Бо чылдарнын дүргүзүндө Совет Эвилелинин болгаш Польшанын аразында эвилел болгаш найрал болжыккан, бистин чурттарын аразында харылзаа улам-на чок апарган. Эске-даа чугула өскерилдишкенин болган. Бо үенин дүргүзүндө Совет Эвилели-биле болгаш Польша-биле найралдыг харылзааны доктаабан Германиянын демократтыг республиказы тургустунган. (Адыш часкаан).

Амгы үеде Польшанын кожалары болза, Совет Эвилели, улус-демократтыг Чехословакия, Германиянын демократтыг республиказы болуп турар. Ынчангаш Польша бодунун кургаг чер оруунун кызыгарынын бүгү шугумунун талазы-биле найралдыг күрүшкелер-биле кожаланып турар. Ол чорук Польшанын төөгүзүңгө каян-даа турбаан болгаш польша күрүнениң таарымчалыг перспективазын ажыдып турар.

Сөөлгү чылдарнын дүргүзүндө совет польша харылзаалары хөгжүткен чорук бистин чурттарын аразында доктаатынган найралдын болгаш

эвилелдин түнеленилде болган Совет Эвилелиниң болгаш Польшаның аразында харылзааларга үндөин эргилденин улуг ужурудузалым буруну-биле бадыкатынган.

Польша улус демократтыг күрүнө апарганындан болгаш помещиктериниң база капиталисттерниң тергилденин холсталганындан бээр СССР болгаш Польша аразында быжыг, найралдыг харылзаа — экономун, культурулг болгаш политиктиг амьдыралдын бүгү адырларында, ол ышкаш бүгү делегей талазы-биле акы-дунмалыкы кады ажылдажылганын харылзаазы доктаатынган. Эрткен кыска үенин дүргүзүндө ол кады ажылдажылганын түнелдери болза, ол харылзаа бистин улустарын чаагай чоруунга ажыктыг кылдыр хөгжүп турарын тодаргай херечилеп турар.

Шаанда, буржуаз-помещиктиг тургузуунун үезинде Польшаның экономказы дүжүп бадышкына турган, үлетпур ажилчы аныгы болгаш күш-ажылчы интеллигенцияга ажык чок чоруктун бүгү-ле аар-берге өлүмүнү кризисинге каш удаа таваржып турган. Тараачыннар келир үеде кандыг-даа иделге чок болуп, багай амьдыралга чурттаар ужурга таваржып турган. Бодунун дашткы эконом харылзааларыны талазы-биле буржуаз-помещиктиг Польша кол капиталисттиг чурттардан болгаш туруп чок капиталисттиг рыноктан бурун хамаарыгалыг турган, бодунун антисоветтиг сорулгаларын чорутушпаш, Совет Эвилели-биле харылзаа тудар тура чок турган. Польша-биле Совет Эвилелинин бараан саарылгазы 1938 чылда эң-не бичи хемчээлге чедир дүжүп бадырынга четкен, ол болза, ылангыч польша күрүнө улуг когарал болган.

Ам улус-демократтыг тургузуунун үезинде Польша экономунгү көдүрүшкунунун оруу-биле дүрген болгаш чайгылыш чок чоруп олурар, Чинк болгаш аар үлетпур өзүп турар. Чуртту социалисттиг индустриализаастаары чединишкенин-биле боттанып турар. Ажилчы аныгының чаагай амьдыралы чайгылыш чок көдүрүп турар. Көдээ ажил-агы кады көдүрүшкунунун оруу-биле чоруп олурар. Улуг кооперативтиг көдээ ажил-агынын организациязы эргежок чугула тракторлар болгаш көдээ ажил-агынын машиналары-биле чазактыг талазында улам-на улуг дузаламчыны ап турар көдээде бүдүрүлге кооперативтери хөгжүп эгелээн. Тараачыннарнын чаагай амьдыралы дайын мурнунда денел-биле дембездерге улус-биле көдүрүлгөн. Хоорайнын чонун аш-чөп-биле хандыларынын болгаш үлетпурну чил эт-биле хандырынын аргалары улам-на калбарып турар.

Польшанын эконом талазы-биле көдүрүрүнүн бүгү херээнге Совет Эвилели-биле болгаш улус демократиязынын чурттары-биле Польшанын аразында сыйры экономунгү харылзаанын тургустунган чоруу улуг ужурудузалым болуп турар. СССР-ин болгаш улус демократиязынын чурттарын талазындан быжыгып, база үргүчү өзүп турар дегимчезин даянып, Польшанын улус ажил-агынын хөгжүдөрүн бүзүрелдин-биле планнаарыга ол харылзаалар арганы берип турар. Дайын доозулагындан бээр үенин иштинде Польша-биле СССР-ин аразында бараан саарылгазы 5 катип өскенин болгаш эконом талазы-биле сайзырангай улуг күрүнелерде туруп турар хемчээлдерге чедип турарын чугаалаарга-ла четчир.

Польша биле СССР-ин аразы-

да кады ажылдажылгазы ам дыка хөй талаар дамчыштыр хөгжүп турар. Садыг харылзааларындан аштыда, техниканын болгаш бүдүрүлгенин дуржулганын солчурунга талазы-биле кады ажылдажылга хөгжүп турар, бистин чурттарын аразында, эртемниң болгаш урай-чүүдүн кижилерин аразында, аныктарын болгаш херээженнерин организацияларынын аразында культураны харылзаалары өзүп турар. Совет Эвилелинде социалисттиг интелити тургустунган болгаш социалисттиг тургузуушкунун байлак дуржулганы бар болган төлээде, бистин чурттарынын аразында өзүп турар ыдыг чокшуклажышкын болза, Польшага социализмни тургузарынын чединишкенинче ооңа ужурудузалым болур. (Адыш часкаан).

Бо бүгү болза, пролетар интернационализмниң принциптеринге үндөилээш, Ленин — Сталинниң принциптеринге үндөилетинген ам бистин чурттарын аразында харылзаа хөгжүп турарын ачызы-биле болдуруп болур болган болгаш болткан, Ленин — Сталинниң удуртулгазы-биле капиталисттиг дарлаадан адырып үнгө; улустарын бүгү тала-биле кады ажылдажылгазы тургустунган болгаш быжыгып турар. Ол кады амьдыралдыг улуг болгаш биче улустарын дег эргезин хүлээп көөрүңгө, оларын аразында акы-дунмалыкы эзу-биле бот-боттарынга дузалажырынга болгаш Ленин—Сталинниң туунун алаа-биле социализмниң херээниң тинделези дээш кады демиселге үндөилетинген. (Динмиттиг, үр адыш часкаан).

Бодунун удузунга өскерилген, англи-американ империалисттерге сатылган шпион, провокаторларын холуга мегедетиргеш кирген Югославиянын салымы ам бүгүдең караанг көстүп турар. Тито-Кардэль-Ранковичин дээрбечилери Югославияда капиталисттиг эзу-чурумнарын катип тургусканын, улустун революсттун чаалап алышкынын чок кылганын, чуртту агресси империалисттиг күрүнелерин чепсээ болдурганын ам бүгү улус көрүп турар-дур. Эрге-чагыргага кире берген херектээниниң сатылган ол дээрбечилерин югослав улус көөр хөви чогуу билгеш, ол дээрбечилер ам дээрзинде бодунун эрге-чагырганын ханыг террор-биле болгаш эргелеп чыгырарын фашисттиг аргалары-биле тудуп турар. Ындыг байдал үр туруп шыдавас. Югославиянын улустары хосталгы болгаш титочу-фашисттиг эзу-чурумну узуукаарычче оруку тып алырлар. (Адыш часкаан).

Пролетар интернационализмниң чажыртынган дайынынынга удур демисежиринге кезээде беле таварымыс, хосталгага ынакшалдыг улустар интернационализмниң ленинчи-сталинчи принциптеринге эзинге чедир—бердинген турар ужурулу, улустарын акы-дунмалыкы кады амьдылажылганын үндөини кылдыр ол принциптерин камгалаар ужурулу ында болуп турар. (Динмиттиг адыш часкаан).

Империалисттиг күрүнелерин америк блогу делегейин чаа дайынны ажык-биле белеткээр политикаже кирипкен болгаш шуут агрессины безин чорудуп турда, бо хүнерде Совет Эвилели-биле Польшанын аразында эп-найралы болгаш эвилели тайбызны камгалаарыга база улуг ужурудузалым болуп турар.

Агресси Соңгу-атлантика эвилелдине кирип турар күрүнелер эмин эртри соксаал чок чеп-сетгээшкынин оруунга кирипкениң болгаш Европага база чокку чөөн-чүкче ажес-

риканын чаа-чаа шериг баазаларын тургузуп турары дайындын айымын күштөлдөрүп турар дээрзин көрбөй барып болбас бис. Англи-америк империалисттер француз империалисттер болгаш боттарынын эске-даа чалчалары-биле кады Барын Германияны катип боо-чепсөдээринче болгаш япон империализми катип тургузарычче кирилкенер. Ол империалисттер бүгү делегейин дүргүжүлгаларын каржызы-биле үрээриниң мурунга турдушейи, ол баш муңгаш авантюристчи планнарын ботландырып далажып турарлар. Ол дээрге, империализмниң лагерини иштинде тус-тус чурттарда иштик чорудаларын өзүп турары-даа, оон-биле кады күрүнелерин чыгырыкч бөлдүктөрүн аразында демиселди чидиглени-даа фактыны чажырып шыдавас.

Мындыг байдалдар турда, дайынны болдурбазыны болгаш тайбын камгалаарынын херээнге улустарын серемчилелин чүглө камгалаары эвес, харын бүгү тала-биле күштөлдөрүн эргежок чугула. Тайбын хандырынын иделгенг бадыткалың чүглө оон көрүп болур бис.

Сөөлгү чылдарнын иштинде тайбынга ынакшалдыг күрүнелерин лагери улуу-биле быжыккан. Тайбынны камгалаары дээш демиселди Совет Эвилели-биле кады улус демократиязынын чурттары болгаш Кыдат улус республика ышкаш бистин күчүдүг чаа эвилелчине чорудуп турарлар. (Үр адыш часкаан).

Тайбын талаакчыларынын шимчешкенин капиталисттиг чурттардаа, барынчүкте-даа, чөөн-чүкте-даа өзүп турар. Харын оон ужурунда Кореяга дайын чорудулгаларын соксадыр дугайында болгаш тайбынын тургузар дугайында Совет Эвилелиниң төлөөлөкчизиниң үнү, ынчангаш чангылаңан кыйгыр болган.

Совет Эвилелинин улус-демократтыг Польша-биле аразында найралды болгаш эвилели бо чылдарын иштинде быжыккан. Улуг Сталинниң тургусканы совет-польша найралдын үндөини совет болгаш польша улустарын аразында акы-дунмалыкынын эвилели бол берген. (Динмиттиг адыш часкаан).

Бистин улустарымыс чангыс нинти туктун алаа-биле чоруп олурарлар, чангыс нинти сорулгаже чоруп олурарлар. Социализм дээш демисели-биле төөгүгө алдаржаан Феликс Дзержинский ышкаш ажилчы аныгынын ажылдакчыларынын күзелі боттанган, Дзержинскийни эш Сталин Октябрын маадры деп адаар эргелиг болган, оон-биле кады Дзержинский Польшанын улуг патриоду болуп чораян.

Польша улустун чаа төөгүзүңүң сес дугаар чылынын эгезинде социалисттиг нинтилелди тургузуп турар, тайбынын херээ камгалап турар улус демократтыг Польшага моюн сонгааргы чаа чединишкенин совет төлөөлөр күзөп турар.

Совет Эвилелинин болгаш улус демократтыг Польшанын аразында бузулдык эп-найралы болгаш акы-дунмалыкы эвилели делгезин! (Үр үеде соксаал чок адыш часкан байырап турган. Олурушканын шупту бут кырынга туруп келген. Эш Сталинга болгаш эш Берутка алдар болдурган йөрөө үнери үр үеде үргүлчүл турган).

Польша улус болгаш оон президентизи Болослав Берут делгезин! (Залга олурганнар шупту туруп келген, үзүлбөс адыш часкан турганнар).

НОЛХОЗ ТУДУНДА

Тудуг ажылының мурнакчылары

Тудуг бригадазында эштер Ханда, Шөртей, Озур, Чалаз олар хүнде тудуг ажылынын нормазын 130—200 хуу чедир күүседип турарлар.

Колхоз бүдүрүлгө, культура амьдыралдын тудуглары талазы-биле планда көрдүнгөн уруглар яслини тудуп тургускан болгаш бир чунар-байынын ыяш материалын кезип белеткээн.

Колхозтун тудуг бригадазы болза, колхозтун суурун проект эзутар

ТУДУГ БРИГАДАЗЫ

Улуг-Хем районун Чааты суму-зунда улгатыр катышкан Киров аттыг көдээ ажил-агы артелинин тудуг ажылы эки чоруп, графикти план эзугар күүседип турар.

Тудуг бригадазы амгы үеде үш взенога чарлып алган ажилдап турар. Ол взеноларын иштинде школа тудуунуң болгаш колхозчуларнын чуртталга байыныннар тудар взено эң мурнакчы ажилдап

кылдынган эки шынарлыг чуртталга байынар болгаш бүдүрүлгө, культура амьдыралдын тудуглары-биле долдурар дээш дуржулгалыг бязанчыларың улгегери-биле 57 кижи, оон иштинде 18 херээжен колхозчулар ажилдап турар. Олар тудуг бригадири эш Санчы-оодун, колхозтун баштаар черинин даргазы эш Ханданын колхозчу массаларга ээлдек организаакчы удуртулгазы-биле чүткүлдүг ажилдап турарлар.

А. АКАРА.

турар. Олар колхозчуларнын 2 чаа чуртталга байыныннар, колхозтун чаа конторазың бурун добскаң болгаш ам ийи эрээ 4 чуртталга байыныннарны кришказын, шалазын кагар кылдыр тудуп алган. Школан чаа херекселдерин кылды, эрзи херекселдерин септелгезин дооскан.

Амгы үеде тудуг бригадазы 65

инектиг бир кажазын, 50 бязаның бир кажазын сентябрь 1-де, суму төвүнде школаны дажып, чеде чыл школазынын чаа тудуш август 1-де доозар деп Эйгин-Хем суму-зунда Сталин аттыг колхозтун тудугчуларын социалисттиг чарышка кыйгырышпаан, хүлээлгени күүседир дээш ажилдап турарлар.

Ш. КАЛГАЖЫК.

Дүжүттү комбайн-биле ажаап алырының курлавырлары

Тарааның массалык ажаап алышының үзү чокчулап орат. «Ховунун корабльери — комбайнар чуртун муруку чүгүнү ховуларында ажылдап үнүккөнөр.

1935 чылда мурнакчы эр, хөзөң комбайнларның чөвүлө хуралында эш Сталинның айтыканы болза: «Ажаап алышың түрүңдө хөзө, ол манаар чорукка ынак эвес. Чогуур үзүндө ажаап алың — ойноп алгың ол, алышыңга хожудуңуза — утурганың ол. Комбайнның ажык-дузазы болза, дүжүттү чогуур өйүндө ажаап алырыңа ол дузулаар. Ол болза, кончут улуг болгаш чугула хөзөк болуш, эштер. Комбайнның ажык-дузазы оон-биле кызыгарлатынмас, оон ырай ажык-дузазы болза, канчаардай аажок улуг чидирген бисте ол чаллайдып турар».

Көдээ ажык-агынын механизацияның Бүгү-эвилелдин эртемшиячил институтунун медресин Этугаар алырга, комбайн-биле ажаап алышында күш-ажылдың бүүрүкчүзүн бир кижинин тараа кезер кадыр-биле тарааны кезип ап турарынын күш-ажыл бүүрүкчүзү-биле дөмөйлөргө, 163 катап бекитип турар болгаш машинаның таарыштырылганын шын тургусканды тараанын чидириниң 12 катаптан эвээш эвес кылдыр эвээждип турар.

Машина-трактор станциялары чүс-чүс муң комбайнлар, олар-биле чүгө тараа культуураларын эвес, харын хөй-хөй техниктиг культуураларын, база ол ышкаш сикендерин үзүңнениң ажаап турар. Чижээлээрге, бо чылын чурттуу колхозтарында тараа культуураларынын 58 хуузундан эвээш эвезин, тарымал тооруктун 82 хуузун болгаш сикендер үзүңнениң 68 хуузун комбайннар-биле ажаап алыр ужурут.

Салым-чаянын орус улус тараа ажаап алыр болбазыраңгай машинаны тып тургузар дугайында шагда-ла бодап турган. «Тарааны дазыландан ажаап алыр» деп баштайгы комбайнны 1968 чылда орус чогаалчы Андрей Романович Бласенко чогаалдып бүүрдүгөн.

Советтин машина тудугжулары көдээ ажык-агы бүүрүкчүзүңүн практиктериниң киржилгези-биле «Сталин»-6, боду чоруур «С-4» деп комбайннар ышкаш шак ындай болбазыраңгай конструкциялы комбайннарны чогаалдып бүүрдүгөнөр. Бо машиналарын конструкция экинжидер талазы-биле муон сонгааргы-даа ажылды чоруудуп турар.

Комбайн болза, чүгө тараа культууралары ажаап алырында эи-не болбазыраңгай машина болуш эвес. Таарыштырылгалары болгаш чепсек-хөзөк-дөмөктерди комплекстиг болдуу-биле хөзөңгө хөзөк-селдер волочкалар, сараттаар хөзөк-селдер предлужниктерди андынар комбайн тарааны ажаап алыр, саванын болгаш тараа пугун бөлүп алыр талазы-биле болгаш предлужниктиг андынар-биле хөзөңгү болбазыраңгай талазы-биле ажылдарың бүүгү хөвирлерни күүседир арганы берип, академик Вильямстың өөрединниң негеп турарын эсугаар болуп турар.

Хөй-хөй МТС-тер ажаап алышының болгаш хөзөң болбазыраңгайдынын комплекстиг механизацияны боттадырып хөзөгөндөө, колхоз шөлдериниң пок-сикендерни арыглап аштаан, ажаап алышының болгаш хөзөң болбазыраңгайды машиналарын бүүрүкчүлүүн көөлдөткөн, эи-не чугула ажылдарын күүседир хуусааларын кызырган, бүүгү көдээ ажык-агы культуураларының дүүдүлдү бекиткен, база ол ышкаш ниитинин мал ажылын хөгжүдериңе бөдүң чөмөңнени курлавырларын дүң көөлдөткөн.

Академик И. Ф. Василенконун шиччилениң эсугаар алырга, дүжүттү ажаап алышының болгаш оңу болбазыраңгайды комплекстиг механизация-биле чорутканды хол-биле саванын сараттаары хол-биле холдуң приводу-биле вейка-сортпроводкага тарааны ажаап алырында хөзөгөлтүрүп турар ажылчың күжү 6 катап, ынчаарга тарааны арыглаар, деңизлөөр болгаш чүүдөрүңиңе — 8 катап кызырдып турар.

Канчаар-даа аажок улуг комбайн парктарын дүүжүттү ажаап алышының шын ажыглары, машина бүрүздөн, оон берил-ле шыдаар күжүн шүптүзүн алыр — күрүңениң эи-не чугула сорулгазы болуш. Ол сорулганы шитипирлөөрүнө күш-ажылды организастаары улуг ужурудузай болуп турар.

Дыка хөй комбайнлар бодунун машиналарын эки шичээди ап болуш, дүүжүттү ажаап алышының чагыс-даа капиталистиг чүртүгүн билбеси күш-ажылды бүүрүкчүлүүн берип турарлар. Кош ийи комбайннар-биле хүнде доктаатынган 20 — 28 гектарны (зоналарга хаматрыштыр) олуңга хүнде 60, 79, 85 гектарны ажаап ап турары бисте хаая чүвэ эвес апарган.

Комбайнның хүнде болгаш сезонда кылды ажылды бүүдүрүкчүлүү ортумаа-биле чыл келген тудумна бекит-даа турза, ам-даа бекит эвес болуп артын кыап турар. Ынчангаш бүүгү комбайнлар мурнакчыларның чыгып алган дуржулгаларын бүүрү ажылга» турары чугула.

Мээң ажылдып турган чылдарымын иштинде бистин агрегаттын комбайнлары Кубаңге 30 муң ажыг тектар тарааны ажаап алыр болгаш комбайнны бүүрүкчүлүүн 2,5 миллион хире пуд тарааны уруп берген.

Ажаап алышының агрегаттарынын бекит бүүдүрүкчүлүүн чедип алырында кандыг-даа берге чүвөчөк дээрин хөй чылдарың дуржулгалары көргүзүп турар. Комбайн бүүрүкчүлүүн машинаының бүүрүкчүлүүн онза күженишкин чокка катап көөүдөдип болуш. «Рекордуң техниканы өөрөңип алган болгаш чажылды» кончут бөдүүн болгаш кым күш-ажылды мурнакчы методтарын шичээдип алган болдуш ол кижиниң чедип алыры белен.

Дүжүттү ажаап алышыңың, комбайнның бүүрүкчүлүүн бекиттер төлөөдө, сезонда бүүрүкчүлүүн бекит болуш агрегаттын хүндүндө бекит бүүдүрүкчүлүүн ажытпа, ынчаарга дүң-хүндө бекит бүүрүкчүлүүн ажык бодунун ээлчээде машинаың шакта бүүдүрүкчүлүүн бекитинден хамааржыр деп чүвени билдир хөзөк.

Комбайнның бүүдүрүкчүлүүн бекит болушун казан чедип алырыңа дээр болза, кезер аппараттың чоруурунун калбаан бүүрүкчүлүүн ажыглар, машинаың дүргөн чоруурун болдунар-ла арга-биле ажыглар дээр демисейир, ажылды чүгө хүндүк эвес, харын болдунар болза, дүңө чорударын, ажыл үзүндө агрегаттын, куруг турарын эсугаар, азы эи-не эвээш шакка чедир кызырар, машинаың техниктиг ажаалганын эки тургузар болгаш оон шынарын кудулатпас болза, чүгө ынчаарда чедип алыр болуш.

Бистин агрегадывчы ЧТЗ-деп тракторлук ийи кош комбайндан туруп турар. Ажылды кезер аппараттарын бүүрүн алырын эсугаар үргүлчү чоруудуп турар. Кезер аппараттын бизиниң калбаан чүгө машинаының шенелдезиниң, азы ажаап алышының баштайгы хүнүндө четче ажыглавын турар бисте. Кезер аппараттың ачоруурун бүүрүн бекиттерүрү-биле агрегатты чоруударын арганын бүүрүн өөрөңип чыгып албаанда тракторга маркер деп хөзөк-селди тургузуп алыры ажыктык болуш.

Агрегаттын шимчээшкинниң дүргөн бекиттери — агрегаттын бүүдүрүкчүлүүн көөлдөткөн ийи дугаар фактору болуш. Ынчангаш бекиткен дүргени-биле ажылдар комбайннарның улуг күженишкини иландырып, участкалары болгаш агрегаттарын элэн хынамчалык бекиткээрин, оон бүүгү кезектериниң быгыглашыкы болгаш ажылдар органнарның таарыштырылганын элэн кичээңгейил хайгаарал көөрүн негеп турар. Черниң болгаш тарааның байдалын барымдаалап, дүргөн чоруурун арганын өөрөңип алыр хөзөк. Дуржулгалыг трактористер болгаш комбайнлар дүүжүттү ажаап алышының шынарын кудулатпай тургаш, агрегаттын чоруурун кааза дүргөдөдип болуш деп чүвени черле эндөвөс болуш.

Комбайнның хүн-дүн иштинде үзүктел чок ажылы — чидиргилер-биле болгаш комбайн агрегадынның бүүдүрүкчүлүүн өстүрер демиселиниң үш дугаар эи-не чугула чүүлү болуш.

Бир эвес муруку чүккө үргүлчү болуп турар шалын-шык чок турар болза, бистин агрегадывчы дүңө-база ажылдап турар. Дүңө ажылдары-биле комбайнның моторунга электри чырыктыны хандырып турар динамуң тургускан. Чашпаңар, сикендер чок болгаш тараазы хөңүн эртер сырык эвес шөлдерин дүүжүлдү дүңө ажаап алыры чугула.

Ажыл шагынын коэффициентин бекитер дээр демисел — комбайнның бүүдүрүкчүлүүн бекиттерин дөрт дугаар эи-не чугула фактору болуш. Мында курлавырлар онза улуг.

Бистин коллектив машиналарын үзүктел чок ажылын хандырып турар комплекстиг бүүгү хөзөгөлөр чорудуп турар. Бис ажаап алышының ырак мурунда-ла тракторларны болгаш комбайннарны хынамчалы-биле бекиткен ап турар бисте. Бодувустун комбайннарчымысты эмгелеш, ажылга белен кылгаш, ам кышка кадагалатпа тургузуш турар бисте. Чазын машиналарын база катап хынамчалы-биле көрүп, илерээн четпестерни чаллайдып турар бисте. Бир эвес кандыг-бир чүвени ажыл эгелээриниң мурунунга чедир көрбөй баар болза, шөлгө баргаш хөй шактары халас чидирер апар деп чүвени билди турар бисте. Агрегатты хандырыңга кижилерни шын шилдип алыры болгаш оларнын мергежилин бекитер дугайында үргүлчү сагыш салыры чугула. Бистин агрегадывчы ажылдап

турарлар шүптүзү комбайнның тургузуун, оон таарыштырылганы болгаш үргүлчү болуп турар эдилгил эвес чүүдлерин чалдайрыңың аргаларын билдирер. Бистин агрегадывчы ажылдап турган чылдарынын дүргүзүндө дыка хөй кижилер чурттуң аттыг-сурагылыг комбайнларынга чедир өскөнөр. Олар болза, Социалистиг Күң-ажылды Маадыры Сталинчы шанналын лауреады Т. Т. Кабан, К. И. Ворона, П. В. Ефимов болгаш өскелер-даа болуш.

Комбайнларын ажилдаар ужурул шөлдериниң участкаларын хынамчалы-биле таныжып алыр эргежок чугула. Бистин агрегатты хандырып турарларын, база хову бригаданынын аразында бүүдүрүкчүлүүн ханы найыралдып бүүрүн харылазгазы тургустунган. Дүүжүлдү комбайн-биле ажаап алыр ужурул шөлдериниң чашпаң-погун, даяк болгаш машинаны үрөп болуш хире өскө-даа муондуктыг чүүдлерин колхозчулар өй-шаанда арыглап аштап турар.

Комбайнның ажылыңа оон загонарнын шын хөвирн улуг ужурудузай болуп турар. Ол чүүд ажыл шагы ажыгларынын коэффициентин бекиттерин элэн дузалап турар, оон ангыда ээр үлө тарааны болдунар чидиргилерин эвээждип турар. Загонар аргалыг-ла болза, элэн узун болгаш шын хөвирлиг болуш хөзөк. Дуржулгалыг комбайн бекиттер ээр үзүндө 30 секунда чедир чидирип турар деп чүвэ илерээн. Ынчангаш комбайнның ажылынын үзүндө ээр чоруктары аргалыг-ла болза эвээш болуш ужурут, ынчаарга ол казан тааржылы дээр, загонарнын узуну оон калбаандан 6—8 катап хөй болганда тааржып турар.

Шактың чидиргилери-биле демисейирге комбайн ажылдап чоруш турда, тарааны бункерден уруп ал турарын ыяавыла организастаары чугула. Бо чорук кончут чугула, чүгө дээр, комбайн туруп алган турда бункерлерден тарааны уруп алырыңа ажыл шагының 25-тен 40 чедир хуузун үнүп турар.

Агрегаттын бүүдүрүкчүлүүн бекиттерин бис 1936 чылдан эгелээшле комбайн ажылдап чоруш турда оон моторунун радиаторунга сутну долдуш кудуп ап турарын практикал тааржылы дээр, загонарнын узуну оон калбаандан 6—8 катап хөй болганда тааржып турар бисте. Оортан моторун радиаторунче чинге резин шлангыны шөйүп каан. Оон түңелди шакты хөй-чүгө камнап ап турар бисте, чүгө дээр, моторун ийи радиаторларын хайынгаш соглу берген суун суулурда комбайнны тургузуш алгаш кудуларыңа безин 8-10 минута хереглениш турар.

Комбайннарның болгаш тракторларын техниктиг ажаалганын бекит шынарлыг кылдыр дүргөн чорудуп турары кончут чугула. Бистин агрегадывчы машиналарын техниктиг ажаалганын оон бүүгү ажыл дакчылары чорудуп турар. Оон-биле кады ажылдакчыларын аразында хүлээлгелер бисте шыңгы кызыгарылыг.

Сталинчы шанналдын лауреады Бредюктун дуржулгалын ажыглавышаан, эрткен чылын агрегаттын ажылынын шак графигин бир-ле дугаарында организастаан бисте. «Эртерген шагынын чылы-биле чедип албас сен» деп Кубаңде үлөгөр сөзү бар. Улустун бо үлөгөр сөзү дүүжүттү ажаап алышының тааржып турар. Чидирген шак бүүрүкчүлүүн тарааны чидиргени ол болуш. Ынчангаш комбайн агрегадынга ажылдап турарынын үзүндө бистин коллектив чүгө шакты эвес, харын минутаны үргүлчү үнөпөл көрүп турар.

Комбайнның шак графиги-биле ажылдарының ужурудузайы чүл дээр, комбайн бекиттер трактор бекиттер бодунун хүн-дүңүн тургузуңга ажылын контролдаары, шактын курлавырларын үргүлчү дилеп тывары болгаш оон-биле бүүдүрүкчүлүүн бекиттер бүүдүрүкчүлүүн хандырыш болуш. «Сталин» — бекит ийи кош комбайннарның шак графигин эсугаар ажылдап тургаш, хүн-дүндө 80 гектар тарааны ажаап ап турган бисте.

Ажаап алышың үзүндө тарааны чидиргилери-биле демисел күрүңени эи-не чугула хөзө болуш. Комбайн бекиттер, комбайнның деказы болгаш бастырылга барабанын эки таарыштырган турарын шыңгызы-биле хайгаарал көөр ужурут, баз эи-не чугула тарааны туулар хөзөгөлдөп болуш.

Тараа бистин Тараа чуртувустун Сяйлаа. Колхозчу элбек дүүдүлдү чогуур өйүндө чидиргилер чокка ажаап алыры комбайнларын дайынчы сорулгазы болуп турар.

К. А. БОРИН, Социалистиг Күң-ажылды Маадыры, Сталинчы шанналдын лауреады

Район Советиниң сессиязының үндүргөн шитпирлерин амыдыралга боттандыраар

Чоокта чаа болуп эрткен Терехөл район Советиниң сессиязынга ажылчы чоннарның депутаттарынын область Советиниң үш дугаар сессиязынын шитпирлерин күүседип хөмчөгөлөр дугайында айтырыгы чугаалашкан. Бо айтырыг талазы-биле райкуүсөк доктарга эш Комбу илеткел кылган.

Бо чылын Терехөл району сикен ажаап алышының кончут чогуу темпи-биле чорудуп турар. Каргы, Балыктыг, Шынаа, Чыргалаңды суму Советтери болгаш «Большевик» колхоз сикен ажаап алышының дыка четпес бөлөктөгөн Райкуүсөк 1951 чылда бекиткээр сикен планын чоокта чаа баддылаан. Шынаа, Чыргалаңды сумуларынын ажыл-агылары сикен кезер черлерин хуваап, айтып бээрин озалдадып турган. «Большевик» колхоз сикен ажаап алышының хөжүдөлүгүн чорудуп турар. Районнуң бүүгү малынга четчир санныг сикени чогуур хуусаада бөлөктөп алыр дугайында район Советиниң сессиязы шыңгы айтыл демделгэн. Хөй сикен бөлөктээри-биле колхозчулар, ажылчы араатар күш ажылды бүүдүрүкчелин улам бекиткен турар. Балыктыг бажы, Тарыс оон-даа өске эки өлтүгү чыгарлар бар турбуже, «Большевик» колхоз болгаш Каргы, Шынаа сумуларынын ажыл-агылары Чыргалаңды унуңда чаксы олар черлеринде малын хөзөүр тургуспушаан. Ындыг чоку болза, малды шырак күчүгү кылдыр семирттип алырыңа үлүг ажыктыг болбайн турар. Эң эки оларларга малды оларладың тургаш, оон күжүн курал семирттир чугула. Чайгы, күсүк үелерде малын одарын хынамчалыг таарыштырар. Мал ажылын хөгжүдериңиң планын 1951 чылда бүүрүн күүседип хөмчөгөлери сессия айтыкан.

Район Советиниң сессиязынга культура-чырыдышкын ажылында дугайында айтырыгы база чугаалашкан. Ол чугула ажылды райкуүсөк-ком, сумулар Советтери сула удурткан. Бижик билбестерни болгаш биче билдирерни бижикке өөредер ажил хайышыкынын эвес. Районда Культура бажынын ажылы эе тургустунмаан. 1951 чылда бижик билбес чогуур назылыг кижилерни бижик билдир кылдыр өөдрөдир, культура бажынын ажылын эки-кижидер болгаш культура бажынын ажаап алышы уран-чүүлдү бөлүмнерин организастаарын район Советиниң сессиязы чугулаала айтыкан.

Х. БЕГИ.

Сессиядан илерээн четпестерни кыска хуусаада узутнаар дээр ажилдар херен

Чоокта чаа Кызылдың көдээ районунун Кара-Хаяк көдээ Советиниң 6 дугаар сессиязы болган. Ол сессияга, суурда бижик билбес чорукту узуткаар хөмчөгөлериң, школа септелгениң, суур Советинге хаммаарышкан Чкалов аттыг колхозта тууду ажылынын болгаш мал чөмөнни бөлөктөлүн дугайында айтырыгларны чугаалашкан.

Сессияга илерээни болза, суурда бижик бөлөктөлгө чүгээр чоруп турар. Өөдрөдигениң баштайгы хүнеринде суурга бижик билбес кижилер 46 кижиге турган, олар ам шүптүзү эге школанын бир дугаар класнын программасын өөрөңип дооскан болгаш ам үжүгөлөп номчуп турар апарганнар.

Бижик билбестерни өөдрөдир талазы-биле башкы Хөпөөк 24 кижиниң, Маадыр-оол 11 кижини эки өөреткеннер.

Оон ынай школа септелгези болгаш оон келир өөдрөдиге чылыңга бөлөктөлү багай чоруп турарын сессиядан илереткен. Сууруң школаны келир өөдрөдиге чылында оттулары-биле 455 кубометр ыштыг школа чыныга бөлөктөлү алыр ужурулук турган болза, ам чүгө 77 кубометр ышты бөлөктөлүнгөн. Школанын оттулары ышты бүүрүн бөлөктөлү дугайында керээс чаргаш оон акчазын алган Чкалов аттыг колхозтун даргазы Буянов ышты бөлөктөлү саададып, керээзин күүсетпеген турар. Ол ышкаш көдээ Советтин даргазы Струков школа септелгезинче оон өөдрөдиге чылыңга бөлөктөлү коштак сагыш салып турары четпес деп депутаттар шүгүмчүлдөннөр.

Школанын бөлөктөлүгүн ышты керээс эсугаар август 5-те школа чыныга бүүрүн өөдрөдир берген турарын сессия колхоз даргазы Буяновка дааскан.

Колхозта тууду ажылы кончут оожум чоруп турар болгаш тууду планы күүсетпейн турар. Бо чылын план эсугаар 12 чурттага бажыңары, 1 мал кажазы, 1 куш

кажаазы тудар ужурут турган. Ол туудулардан ам 2 чурттага бажыңары тутунган, 2 бажыңарың чүлө ханазын чаа тургузуш эгелээң. Мал болгаш куш кажаларынын туду чорувайн турар. Колхозтун тууду бөлөктөлү бодунун мурунда салдыңан сорулгазы күүсетпейн турда, колхоз даргазы Буянов олче сагыш салбайн турар.

Келир кышка удур мал чөмөнни бөлөктөлүниң темпи колхозта кончут оожум чоруп турар. Июль айны 15-ке чедир сикен кезилдезиниң планы чүгө 3, 4 хуу күүсетпеген.

Сикен кезилдезин дүүдрөдир болган эи ылангыя ону дүүжүттү ажаап алышының-биле дапкырлаштыр-бас дугайында депутаттар тоотаргай савалдары бергеннер.

Сессия тус-тус айтырыгларын дугайында шитпирлерни хүлээп алган.

А. ОЮН.

Арыг-шевер чурумунун үрекчилери-биле шыңгы демисел чорудар

Бүүдүрүлгө болгаш албан чериниң арыг-шевер гигиена байдалын экинжидериниң айтыры ажылчы чоннарнын каддын камгалаарынын болгаш халдаврылыг аарыгларын бөдүрүкчүлүүн хөзөгөң онза ужурудузайы. Ындыг-даа болза, арыг-шевер гигиеназынын чурумун сагышас, оон каржызы-биле үрээр чоруктар кончут хөй.

«РСФСР-ниң хоорайларында, ажылчы болгаш курорт суурларында чаа тутунган чурталгалар болгаш албан черлериниң бажыңарын ажылдагала хүлээп алырының чурумунун дугайында» чазактың докталын үргүлчү үрээр чоруктар кончут хөй болуп турар.

Чаа тутунган, чарттык эе кылган болгаш катап тургускан бажыңарны тускай тургускан күрүңе комиссиязы ол бажыңы хүлээп алган, чөпшээрэн сөөүлдө ам ажылдагала кирип болуш, ол комиссиянын составына санитар хайгааралынч төлөөлекчи: оон кот хөжүңүңериниң бирээ: болуп кирип болуш оон кирилгези чокка бажың хүлээп алдыңмас, ажылдагала кириңмес болуп ужуруш.

Кызыл хоорай Советиниң күүсөкү чаа тутунган бажыңарны комиссияны кирилгези чокка ажылдагала кирип, улустарын чуртадып турар. «Тыва тууду» трестиниң тутканы Кызыл хоорайның Ленин кудумчусунда № 14 бажың тууду талазы-биле улуг четпестерлиг болгаш чамдык черлерин шаптар талазы-биле кончут багай кылдыңган. Оон ынай ол бажыңда арыг-шевериниң талазы-биле таарыштыр кылдыңган чер чок, ынчангаш бажың төлөвилди эсугаар четчел кылдыңмаан. Бажыңның херимини иштинде кудук, чуунду төгөр онгар, пок төгөр чер шүт чок. Ол бажыңның дыка хөй өрөөлдеринде форточкалар чок, а № 5 квартирада форточка шүт чок. Крызазынын демирин багай бажыңгаан, хат хандыргала урелп турар, крыша кырдыңан чаз суу агарынын хоолайлары кылдыңмаан, ынчангаш чаз суу чаа бажыңны ам үрөп эгелээң.

Ол бажың комиссияга арыг-шевер хайгааралынын төлөөлекчизин кирилгези чокка ажылдагала хүлээп алдыңган, ынчангаш оон актызынга бо хүнге чедир кым-даа ат салбаан.

Бир тээ бажың ажылдагала кирип чүвө болганда, оон четпестерин буруузуң Кызылдың коммуналь ажил-агынын кылдың хууз э

Ынчангаш областың арыг-шевер хайгааралынын чери бо чылдың июнь айда-ла ол бажыңнын арыг-шевер талазы-биле четпестерин дүүргөн чаллап, кудук, чуунду төгөр онгар, пок төгөр черлер болгаш четчир сангы форточкалар кылырын хоорайның коммуналь ажил-агы кылдыңын эргелекчизин Мигалев, хоорайның чурталга эргелекчизин эргелекчизин Сафронов оларга дааскан.

Кочетов кудумчусунда № 46 болгаш найрар кудумчусунда № 11 бажыңарны база-ла Кызыл хоорай Советиниң күүсөкүмунун инициатива-вазы-биле күрүңе комиссиянын хүлээп алышынын, актызы чокка ажылдагала кирилгези. Ынчангаш чазактың доктаадып кааны арыг-шевериниң безин бөдүүн чурумуңары Кызыл хоорай Советиниң күүсөкүмун эи-не каржызы-биле үрөп турарын үстүңдө чижектер хөзөңилеп турар.

Ажылчы чоннарны эки шынарлыг суг-биле хандыраар албан, бүүдүрүлгө черлериниң удурткучулары хүлээлгези болуш. Багай шынарлыг хирлиг суг болза, ижинниң халдаврылыг аарыгларын тарадырынын үңдезини болуш берил болуш. Ындыг турбуже, Чаа-Хөлүн Кара-Сугта бүүдүрүлгө чериниң удурткучулары суурга кудук тургузар, ажылчы, албан-хаакчытарын арыг суг-биле хандыраар дугайында областың арыг-шевер хайгааралынын болгаш Чаа-Хөл районунун санитар-эпидемия станциязынын берил келген айтышыкыңарын бо хүнге чедир күүсетпейн турар.

Хову-Аскы, Арыг-Узүү, Кара-Суг, Самагалдай, Чыргалаңды суурларга болгаш Туран хоорайга суг хандырылганын айтырыгларын рай-оннарнын санитар эпидемия станциязы-биле кады чоокку үлө ыяавыла шитпирлээш турарын область Советиниң күүсөкчи комитети бодунун бо чылдың апрель 12-де үндүргөн № 174 шитпирин-биле Танды, Улуг-Хем, Чаа-Хөл, Тес-Хем, Бий-Хем болгаш Терехөл райкуүсөкунуна дааскан. Оон бээр эң 2 ай эртип турар, ыңдыг-даа болза, ол райкуүсөкуннарнын чангызы-даа облкуүсөкунун шитпирин күүсөкчү талазы-биле кандыг-даа хөмчөгөлбайн турар.

Бүүдүрүлгө болгаш албан черлерин чамдык удурткучулары арыг-шевериниң, эпидемияга удур ажыл чорудуп турар черлерин ажылыңга биле тура-ла шактык чедирип турарлар. Кызыл горпоуңун чыныгынын удурткучулары арыг-шеверин хөмчөгөлөү хуусаада келеткең.

Капиталистиг чурттарда ажылчы чоннарның ядарал түрегдели

Капитализм үзінде ажылчы чоннарның ядараашкынын дугайында К. Маркстын ажыдып кылган хоойлузу капитализмнің бүгү төөгүзүн тодаргай бадыктап турар. «Байлакшыдың чангыс полюста мөөнөзшкни болза, удурланышкак полюста бодунуч хууда продуктузун капитал кылдыр бүүдүрүп үндүрүп турар агынның талазында, азы чок болза, ол-ла үеде аш-түрөңгүн, күш-ажылдың муңчулушкунууну, кулдангышкынын, дерзин чоруктуң болгаш моральдиг дүжүп бадышыкынын мөөнөзшкни» кылдыр Маркс көргүскөн.

Маркстын капитализмни өршөөл чокка сойгастап илереткен ол оңдургуларын аңгалып, эгелээш национал оролуга мөлчүкчү дарлакчы агылардың үлүү улам-на кудулап турар. Капиталистиг чурттарда ажылчы чоннарның амьдыралы улам-на шыдаарга арга чок болуп бар чыдар. Мөлчүкчү агылар нийтиледин дика эвээш кезин болуп турар, ол херезинде оларнын национал оролуган алыр үлүү 50 хуу хире чедип турар. Делегейини ийи дугаар дайынын мурунда национал оролуган АКШ-тын капиталистери — 55 ажыг хуузу, Германиянын — 56 хуузу, Англиянын — 49 хуузу боттарына сиңирип ап турганнар. Национал оролуган улуг кезин Франциянын, Италиянын, Бельгиянын болгаш өске-даа чурттарның капиталистери карманнарыч киреип турар.

Национал оролуган хуваашкынын сан-түңүн анализтевишаан, Ленинниң 1912 чылда бижээш «Капиталистиг нийтиледге хоозурал» деп ажылынга ажылчын агынның нийтиледге оролугадына хажык чок кудулаашкынын көргүскөн. «Ажылчын кызыгааржак хоозурап турар, азы өске сөс-биле чугааларга, улам-на ядыр апар чыдар, багай — амьдыралырга албадаткан, багай чөмөнчир, чедир зөмөнөмс аларган, бажыңның подвалыга болгаш самдар чадырга чурттар апарганынын» дугайын Ленин ойту шаптынас саннар-биле көргүскөн.

Бир талазында чөгөнчү болуп капиталисттерин холдарында тоолугу байлактын мөөнөзшкни, ийи талазында, улус массаларынын ядараал-хоозураашкыны — капитализмнің хоойлузу мындыг. Агылардың удурланышкак чоруктары күштелбишаан, капиталистер биле улус массаларынын аразында өжөөнөшкөк чоруу күштелбишаан, капитализмнің үзінде байлакшыл болгаш ядараашкын оруктажыл кады чоруп турар.

Бистин хүннеривистиң фактыларын көрөлинер.

Капиталистиг чурттарның экономиказынын хөгжүлдөзү дайы сөөлдүдөгү үеде катал боо-чөспөтлөшкнинин шүгүмүбиле улуг улгандып турар. Ол болза, америк-аглы империализмнің агресци политиказында, делегейин чаа дайыны билектеп турарында болгаш ол сорулга-биле чөспөтлөшкнинин үрдүндүр сорулганы боттандырылдан үнүп кээп турар.

«Правданың» корреспонденти биле беседазынга эш Сталинның демдеглээни болза, капитализмнің чурттарында «чурттуң чөспөттиг чурттарынын көүдөдери болгаш боочөспөкти эндере бүүдүрүп үндүрери шериң үлетпүрүн калбартырынга, хамааты үлетпүрүн кызырарынга, хамааты улуг тудугларны соксадырынга, массалыг хергелег барааннарын өртөөн улгатырарына чедирер».

Бодунун агресци даштыкы политиказынын үдөзүнине авантюризмни сагалп, империалистиг араатаннар ажылчы чоннарны моюн сонгаар тонап үптээринин иүүрүбиле делегейин чаа дайыныга белеткелди чорударын боттандырып турар. Улус массаларынын күрүнө масштабы-биле тонап-үптээрин ыт-чөк организастап турары капитализм чурттарынын болжолу-биле таньжып көөрүүскө-ле тодаргай болуп турар.

Боо-чөспөтлөшкнинин эндере бүүдүрүп үндүрерине болгаш империалистиг шериң авантюризмге чарыгдалдар бүгү бюджеттин улуг кезин болуп турар. Американын Каттышкан Штаттарында ол чарыгдалдар бо бюджет чылында 54,5 миллиард долларга четкен, ол болза 1939 чылда АКШ-тын шериң чарыгдалдарында 55 катал хөй болуп турары ол болур. Англиянын чааа боо-чөспөтлөшкнинин чаа ийи чыл программазын ажылдап кылган, оон-биле ол сорулгага 4,7 миллиард фунт стерлингини (аглыакша) чарыгдалын көргүскөн. Француз чак дайын белеткелине бюджет чарыгдалдарын чылда 1,250 миллиард франк акшага чедирерин планнап турар.

Шериң херезинге чарыгдалдарның өзүлдөзү үндүрүлгенин үргүлчү улгандышкыны-биле үдетип турар. АКШ-та күрүнениң федеральдиг үндүрүлгери, дайын чылдарынын үндүрүлгери дика хөй катал өспүшаан, дыннап көрбөзү хөмчөөлине четкен. 1941 чылда америк үндүрүг төлекчилери күрүнө кассазына 9 миллиард долларын төлөөн, а 1950 чылда—55 миллиард доллар четкен. Электриктерини бурунгаар депшилгелиг профвелединиң саны-биле аларга, ам үндүрүлгенин түнү 65 миллиард доллар чедир улганды, чокку үеде үндүрүлгери 75—80 миллиард доллар чедир өстүрерин боттандыраар деп турар. Ол чүнү көргүзүп турарыл дика, америк өг-бүлө бүүрү чылда 2,000 доллар үндүрүлгөр төлөри болур. Оң-биле холбааштыр АКШ-та хөй миллион өг-бүлө чылда ол хире оролга чок болуп турар.

Үндүрүлгүн аразын талазы-биле Англи АКШ-биле деннежил турар. Англи ажылчынарын калбак кезезинде ажыл-төлөвирин неделяда 100—200 шиллинг болуп турар, а ажылчын бүүрүзүн неделяда үндүрүлгери 60 шиллинг ажып турар. Өске сөс-биле чугаалаарга, англи ажылчынарын төлөп турар үндүрүлгери, оларнын ажыл-төлөвиринин 50 ажыг хуузу болуп турар.

Канчаар-даа аажок улуг шериң чарыгдалдарын дугаар дэиң, Франциянын чааа база-ла ажылчы массаларынын үндүрүг оналгазын дика улгатырар. 1949 чылда үндүрүлгери 1,240 миллиард франк турганында 1950 чылда 1,809 миллиард франк четкенин чугаалаарга-ла четчир. Мынчангаш, Францияда чүгле чангыс чылда үндүрүлгөр 46 хуу өскөн. Үндүрүлгенин өзүлдөзү-биле хергелештир калбак хергелелдин барааннарын өртөөн дайынын, үш чылдарында (1941—1943 чылдарда) 74,4 хуу өскөн. 1949 чылда өртөк улгаканынын түнелдинде ажылчынарын чогуур (реальдиг) оролгалары кудулап, 1944 чылда турган деннелиге бодурага 72 хуу чедир кудулаан. 1950 чылда өртөк база 25—30 хуу өскөн. Кореяга америк агресцинин эгелээнинин соонда АКШ-та өртөктин өзүлдөзү дүргөн болуп турары демдеглетанген.

Англияда өртөктөр үзүктел чок өзүп турар. Оксфордск университеттин статистика институтунда бар сан-түң-биле аларга, 1936 чылга деннегрге 1949 чылда аш-чөм өртөө 2 ажыг катал өскөн. 1949—1950 чылдарда долуга эвес, кудулапкан сан-биле аларга аш-чөм өртөө 21 хуу өскөн.

Өртөктин үзүктел чок өзүп турары ажылчы чоннарнын өг-бүлө-леринин чуртталга минимуму улгатырарын болдурган. Амгы үеде АКШ-та ол чуртталга болур арганын өртөө чылда 5,000 доллар чедир санатынып турар. Америк ажылчынарынның реальдиг оролугу ол минимум-биле деннешти-рин көрөлинер. АКШ-та беш миллион хире өг-бүленин чылда оролугу мун доллардан эвээш, алды миллион хире өг-бүленин оролугу бирден ийи мун доллар чедир, сес миллион хире өг-бүленин оролугу ийден үш мун доллар болуп турар деп америк статистика мининп турар.

Чурттал болурунун минимуму өске капиталистиг чурттарда база-ла өскөн. Нийтинин бодалдарынын Институдунун санап турары-биле аларга, англи ажылчынарын хөй нуруузуңул реальдиг ажыл-төлөвирин чурттал болур минимумун 42-ден 57 хуузу болуп турар. Ажылчынарын демократтыг организациаларынын медээзи-биле аларга, францияда ажылдап турар чангыс кижинин чурттал болур минимуму бир айда 20 мун франк болуп турар. Дөрт кижилги ортумак өг-бүленин чурттал болур минимуму айда 70—80 мун франк болур. Француз ажылчынын чүве салдып алар аргалык дайын мурунда деннегге бодурага амгы үеде чүглө 42 хуу болуп турар.

Ажылчы чоннарнын хоозураашкыны оларның чуртталга байдалдарынын үзүк чок кудулаашкынында база-ла көстүп турар. Капиталистиг чурттарда бажын хөлезин канчаар-даа аажок улуг, ажылчынарын болгаш албан-хаакчытарын ажыл-төлөвиринин дика улуг кезин ынаар барып турар. Капитализм-биле ажыл чок чорук үзүлдөс харызаалыг. Ам дээрүнде капиталистиг система туруп турда, ажыл чок кижилер ыла-вила турар. «Чик төлөвирлиг ажылчын холдарын хандырап күш-ажылдын рыногуна басышкы болур сорулгагы—ажыл чок чорукту бүүрүн узуткаарына болгаш ажыл чоктарын курлавыр армиязын узуткап чок кылырарга чангыс-даа капиталист канчаар-даа, чүнү-даа канчалза черле чөпшээреспес—деп эш Сталин айткан.

Амгы үеде ажыл чок чоруктуң көстүп көрбөзү хөмчөөли анаа өзүлдү-ла улустун ядараашкынын характерин берип турар. Сөөлүгү дайын мурундагы он чылдарын ишинде ажыл чок кижилерин саны 20—30 миллионун чайгылып турган. Дайын сөөлүнде ол эки-не бөдик санга—45 миллион долу болгаш чартык ажыл чоктар четкен. 1947 чылдын Маршалл планы хөдөлүшкенине кирген үеде эгелээш, барынын европанын элээн хөй чурттарынын ажыл чок кижилеринин саны элээн улгакан. Чижээлээрге, Австрияда ажыл чок кижилеринин саны 7 ажыг катал өскөн, Бельгияда—3 ажыг катал, Италияда—1,5 катал, Данияда—3 катал, Голландияда—2,5 катал, Норвегияда—3 катал, Барынын Германияда—3,5 катал өскөн.

Капиталистиг чурттарда мындыг массалыг ажыл чок чорук чүнү хергелештир турарыл дика, ажыл чок чорукту долуга-биле узуткап болурунун болгаш капитализм үзінде чурттагы чон «долуга ажылдыг» болурун чедип алыр дээринин дугайында англи-америк пропагандистерин хоозун чоруун шийтирил-биле сойгастап чылч-шаап турар.

Капиталистиг чурттарына чактарды экономиканы дайын белеткелдинин оорунче кирери-биле холбааштыр ажыл чок чорукту узуткап шыдаптар бодан турарлар. Реакциялыг башкарыкчылар кижжи көөр хөнүч чок, ыт чок ол хөм-мөгезин-биле чаа дайын белеткелдинин планнарын боттандырырга удур улус массаларынын удурлангышкынын кошкардыр сорулганы салып турар. Шынында экономиканы кандыг-даа байдал-биле дайын белеткелдинин оорунче кирери, ону кандыг-даа калбак масштаб-биле чорудар болза, ажыл чок чорукту узуткап шыда-лас болгаш массаларынын ядараашкынын өзүлдөзүн докталадып шыдавас. Экономиканы шериң шүгүмүнче кирери болза, хамааты бүүдүрүлгелерин кызырарына болгаш ол хаап турар бүүдүрүлгелерден ол кызырып турар бүүдүрүлгелерден ажылчынарын массалыг үндүр сүренинге чедирер. Ажылчынарын соксатпай, а харын шериң байдальчыне эде тургустуңул турар фабрикалардан, заводтардан ажылчынарын массалыг үндүр сүрер чорук база-ла хөй болуп турар. Дайын белеткелдин күштелбештир чорук күш-ажылдың күженишкенин чоруун улгатырарына болгаш ол, нийтинин бүүдүрүлгелеринден ажылчынарын элээн кезин «үндүр идиптеринге» чедирер.

Ол-ла үеде капитализм чурттарында ажылчы чоннарнын хоозураашкыны үргүлчү улгандып турда, монополияларнын ажык-кончаазы улам-на өзүп турар. 1951 чылдын баштайгы беш айларында 1620 англи монополияларнын нийти ажык-кончаазы 794,4 миллион фунт стерлинг чедир өскөн. Дайынын беш чылдарында (1941—1945) америк монополияларнын ажык-кончаазы 107 миллиард доллар турган, а дайын сөөлүндеги беш чылдарда (1946—1950), ол 158 миллиард доллар четкен, азы 1,5 катал өскөн.

Мынчангаш, капиталисттерин көстүп көрбөзү-биле ажык-кончаазы дидырп байдып турар экономиканын дайын белеткелдине кирер чорук болза, ажылчы чоннарны улам хоозурадырынга болгаш шынында-ла багай амьдыралдыг калбак улус массаларынын материалдыг байдалын улугу-биле кудуладырынга чедирер.

Үндүрүлгенин өзүлдөзү, өртөк улгандышкынын, массалыг ажыл чок чорук, реальдиг ажыл-төлөвиринин кудулаашкынын, чоңуңу хергелелин чедир-биле кудулаанын, чуртталга байдалын баксырашкыны—бо үдеги капиталистиг тургузуңуңу шыны фактылары болур.

Улустун амьдыралынын материал-культурулу деннели үзүк чок өзүп турар. ССРЭ-нин социалистиг экономиказынын хөгжүлдөзү чедиркинерин капиталистиг чурттарынын ажылчы чоннары көрүп турар. Олар социализм тургузушкунун оорунда кирген улус демократиязынын чурттарынын чедиркинерин көрүп турарлар. Капиталистиг кулдангышкында уштуңу улустарын төөгүлүг улуг үле-гер-чижектери капитализмге удур, тайбын, демократия болган социализм дээр демиселге бүүгү дарлатканнарны соруң кирип турар.

Кореяда болушкуннар

Улустуң армиязынын Кол командьылынын дыңнады

ПХЕНЬЯН. Кореянын улус-демократтыг республиказынын Улустун армиязынын Кол командьылынын июль 23-те медээлэни болза, бүүгү фронттарга Улустун армиязынын кезектери кыдат эки-турачы отрядтарын сырый деткимче-биле туштуушкуннар чорударын үргүлчүлөп турган.

Июль 23-те Улустун армиязынын зениттиг артиллериязы болгаш дайынын самолёттары дээр адыжы-аңчылар дайынын үш самолёду андара аткан.

(СЭТА).

Кореяга тайбунчыдылга дугайында чугаалажышыкыннарга

ПЕКИН. Сянхуа агентилелинин дамчыдып турары болза:

Корей фронтунун штабындан Сянхуа агентилелинин пхеньян корреспондентизинин алган медээлери-биле аларга, Кореяга тайбунчыдылга дугайында чугаалажышыкыннар кылып турар телээлекчилерин 8 дугаар хуралы июль 20-де болбан, КНО нун чөспөттиг күштеринин телээлекчилери эртен болган чаашкын соонда орук эртинбес болган учурда Ксонга кээп шыдавайн барган.

Хүнүн ийи дугаар чартында КНО-нун чөспөттиг күштеринин телээлекчи Кореянын Улустун армиязынын болгаш кыдаттын улустун эки-турачыларынын телээлекчилерин чөпшээрели-биле 8 дугаар хуралы июль 21-де 9 шак 00 минута кылыры-биле сонгаарлаткан.

(СЭТА).

Пхеньянче америк ужар-чүүл ужудушкунун үргүлчүлөп турар

ПХЕНЬЯН. Үш неделя дургузунда дүңнөйчө америк самолёттар Пхеньянче ужудушкунуңун чорудуп турар. Америк штурманчы болгаш бомбачы самолёттарын чокшуп олурарынын дугайын Пхеньянын чурттагычыларынга дыңнаткан агаар медээлери имир дүжериңден эгелээш даң аткыже дыңналып турар.

Араатангыг ужудушкунуңун түнелдинде чурттагыч чоңуң ортузунда өлүм, чидим хөй болуп турар.

(СЭТА).

Америк интервентилер корей улустуң төөгүлүг тураскаалдарын үргөдөп турар

ПХЕНЬЯН. Алмаз дагларынын районунга америк ужар-чүүлдүн Кореянын төөгүлүг тураскаалдарын черлик өзү-биле үргөдээнин дугайын Кореянын төп телеграф агентилелинин медгелели корей солуннар парлап турар.

Корей улустун 1400 чыл мурунда тургускан Чанонун дуганы болгаш өске-даа материалдыг культуранын тураскаалдарын америк интервентилер чааа девискеи болгаш өртөк деп майда-ла медгелээш. Алмаз дагларынын үнелги төөгү тудуглары туруп турар районунче чокку хүннерде америк ужар-хемелер он-он бомбаларны октаан. Америк ужар-хемелер үш хүн иштинде он-он бомбаларны, а база ол ышкаш кывар суук чүүлдү балоннар октаан. Оон анда пулеметтун кадыг-берге боолаашкынына бүгү район таварышкан. Түнелдинде корей улустун национал эртинези болур 1870 чыл мурунда тургускан Ючжемоанын, Ихехунстун болгаш Синчестин турганнары буступ үрелген болгаш өртөнгөн.

Алмаз даглары — Кореянын онзагай эки районнарын бирээш турган. Ол девискээр эрте бурунгудан-на тура будаа хүрээни тургузуп эгелээш. Хөй чус чылдарнык дургузунда ол девискээр ыдыктыг кылдыр санадып чоран. Боже мун-мун шажын чүүлдөйлелер оларнын аразында кылдаттан келгенер келгилээр турган. Кореяга Япониянын тергилелинин үезинде безин Алмаз дагларына төөгүлүг тураскаалдар үргөдөттинмейн турган.

Кореянын төп телеграф агентилелинин медгелелери турары болза, Алмаз дагларында америк интервентилерин лезин үүлдөйлелеринин дугайында медээни корей улус күштүг хордал-биле ужурашкан.

(СЭТА).

Б. ВРОНСКИЙ.

Кореяда болушкуннар

Иран парлалга Тегеранга болган анти-империалистиг демонстрацияның дугайында

ТЕГЕРАН. «Кейхав» солунун медгелел турары болза, Тегеранда Бахаристан шөлүңе июль 15-те болган мөссалыг демонстрациянын киржикчилерин хав төүүшкүнү-биле тарды сывырган соон-дарый полиция Тегеранда «Тайбынын Бажының» эжелеп алган болгаш анаа турган бүгү-ле кижилерни тудуп хоругдаан. «Тайбынын Бажының» табын талакчыларынын Иран нийтилединин секретариатды болгаш клубу турган.

Полицейжи эрге-чагыргаларын «Тайбынын Бажының» эжелеп алганына, нийтиледин секретариаттын буза шапканына болгаш он өнчү-хөрөңгизин хавырганына база «Тайбынын Бажының» турган кижилерни тудуп хоругдаанына удурлангышкынын илередип турар чагааны тайбын талакчыларынын иран нийтилединин 6 штаар чери Ираннын премьер-министри Мосаддикка июль 16-да чоруткан. «Полициянын ол дуржок үүлдөйлелеринге» килеңнээшкни ук чааааа илереп турар болгаш, «тайбынын Бажының» полицияны доп-дор ан арыгларынын база тудуп хоругдаттарынарын хостаарынын дугайында негелдеи салып турар.

ТЕГЕРАН. Шеригзяткен байдалда Иран чакаттын Тегеранга тургусканын шынгын удурланып турар мурунуку чүүлдү «Кияме калыч» солун бирээш. Мосаддиктын премьер-министр дужалды ээлеринин мурундагы политиказы-биле премьер-министр апарганынын соонда политиказынын удурлангышкын айттыпшаан, «Толу» болгаш «Атеш» солуннар шеригзяткен байдалды Тегеранга тургусканына база удуурланып турарлар.

ТЕГЕРАН. «Толу» болгаш «Атеш» солуннарнын медгелелери бузагаар алырга, Тегеранда Бахаристан шөлүңе июль 15-те болган демонстрациянын полициянын тарды сывырып боолаанынын түнелдинде аар-бачыланган 6 кижиге Тегераннын эмгелелеринин бирээзинге июль 16-да өлгүлөп калган.

Ук өлгөн кижилерин сөөгүн алыр дээр, оларнын төрөлдери ол эмгелеге четкилеп кээрге, эрге-чагыргалар ук өлгөн кижилерин сөөгүн олар а бээринден ойталааннар. «Он кудумчуга херээкенин демонстрация эгелээш. Олар: «Бистин оодарымын сөөгүн беринер!»—деп, алтыржып чорваннар. Элээн каш херээкенин полицейжи дуржок чорукка болгаш террорга удур хөлчөк кит-ниеп хордаанын чугаалап чораваннар.

Анаа полицияга дузалажыры-биле автоматтар-биле чөспөтлөнгөн 7 машина солдаттар келген. Олар эмгелеге рабонун үзе киргеп, чоонда кудумчуларже аргышкынын соксаткаш, эмгелге чоогунга эгелээш демонстрациянын киржикчилерин тарды сывырыпканнар.

ТЕГЕР Н. «Толу» солунун июль 17-деги мурунуку чүүлүнде бижип турары болза, Тегеранда Бахаристан шөлүңе июль 15-те өлүрткен кижилерин саны 100 чедип, а бадыглатканнарын саны 500 ажып турар.

ТЕГЕРАН. «Дад» солунун медгелел турары болза, Тегераннын эрге-чагыргалары шеригзяткен байдалды тургустунганына сылтадан алгаш, «Бесуе аянде» деп хүнүн үнер бурунгаар депшилгелиг солуну, а ол ышкаш база Тегеранда бурунгаар депшилгелиг, демократтыг, хүнүн үнер 20 солуннарын үндүрерин хорван.

(СЭТА).

Иран парлалга Тегеранга болган анти-империалистиг демонстрацияның дугайында

Вьетнамда дайын чорудулганы

ШАНХАЙ. Вьетнамның информация агентилелинин муруну Вьетнамдан дамчыдып турары-биле аларга, Улустун армиязынын шериглери июль 10-да дайынын Банг-Бинге бичыгланган тургузун чок кылып узуткаан. Урвөс тулчушкунун соонда Улустун армиязынын дайынчылары чаа келген шериглерин ротаы-биле кымгалатыпган тургусту долуга-биле чылч шапкан. Олар рота командирин база оон оралказын баштадыр штабтын бүгү составын тудуп алганнар.

(СЭТА).

Вьетнам улус Улустун армиязынга дузалап турар

ШАНХАЙ. Вьетнамның информация агентилелинин медээлел турары-биле аларга, Согу Вьетнамның дагы районнарын чурттагыч чоңу Вьетнамнын демократтыг республиказынын чааанын Улустун армиязын хандырганы-биле чогуур саныг ристи чээшкниге беткип турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрбездээшкниер болуп турда-да 786.282 килограмм ристи күрүнөге тараачынар берг иңгү. Июньн дургузунда Хак-3 (Ху-деп кыгырын) иши-биле дөткөп турар. Июньн 24-те Туен-Казанг мөзүгө 1.151.075 килограмм ристи болгаш 612.200 килограмм ку-курузаны, Тай-Нгуен мөзүгө 1.605.128 килограммын чурттагыч чоң чыган. Бак-Нань мөзүгө дайынын шериглерин талазында үптөл, дээрб